

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5773333

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת בבא בתרא ט' - ט"ו

בס"ד, י' אלול תשס"ט

גליון מס' 536

השבוע בגליון

- ◆ שאלת הדוכס קארל לודוויג
- ◆ נבואה נמסרה לשוטים ולקטנים - כיצד ומדוע?
- ◆ חובת הציות לגדולי האומה
- ◆ חיתוך שולי יריעות של ספר תורה ככד כדי להפחית ממשקלו
- ◆ חישוב אורכו ורוחבו של ספר תורה

- ◆ כיצד נתנו יהודי הגולה שוחד לשופטים הנכרים?
- ◆ איסור שוחד של שופט גוי, אינו זהה לזה של דיין יהודי

- ◆ הסגולה השמורה לגבאי הצדקה בלבד
- ◆ שתי דרגות של שכר מצוות הצדקה
- ◆ האם כל אדם חייב להיות גבאי צדקה?
- ◆ סגולה מיוחדת לגבאי צדקה
- ◆ קופת החזנים

דבר העורך

לאן נעלמו הסוסים???

איסוף סוסים גזעיים היה, כידוע, תחביבם של מלכים ואצילים במהלך הדורות. עד היום ניתן לראות בטוואר אוף לונדון, מלבד את אוצרות המלוכה, גם את דמויות הסוסים ששימשו את מלכי אנגליה... איש איש והיקר לו מכל.

בלבו של פריץ עתיר נכסים בעל רגשי נחיתות קשים, קיננה זה מכבר התחושה, כי הסיבה למעמדו החברתי העגום היא העדרו של סוס גזעי באורוותו. לפיכך, הוא החליט למכור מחצית מרכושו ולרכוש בתמורה את הסוס היקר ביותר בעולם. לילה שלם התהפך הלה על יצועו, מתענג בדמיונותיו על שמו אשר ידאה ויתרומם על גב הסוס.

נחש ומתוח חתם הפריץ על שטר מכירת מספר טירות שהיו ברשותו, על שטחי הצייד הנלווים להן, וכשהוא מצוייד בסכום עתק של מזומנים ישב בביתו והמתין להצעה הטובה מכולן. הוא לא היה צריך לפרסם דבר. השמועה עשתה לה כנפיים, ותוך חודש ימים התכנסו בביתו עשרה יועצים מומחים שהוטל עליהם לבחור את הסוס המשובח ביותר מבין חמשת הסוסים שעברו את כל ה'בחינות' והגיעו לשלב הסופי. כל אותם שלושים יום הריח הפריץ את תחושת הניצחון. הכל שחו על אודות הפריץ, שמתעתד לרכוש את הסוס הטוב והיקר בעולם. בימים ובלילות, היה הלה שמח וטוב לב, מתוך תקווה שמכאן ואילך דרכו אל-על סלולה לפניו.

לאחר ויכוחים קשים ומרים, שכמעט הגיעו למהלומות ידיים, הכריעה קבוצת יועצי הסוסים ברוב קולות על סוס מסויים, שהשתייך לנסיך סעודי, כסוס הטוב בעולם. אוויר האולם היה אפוף עשן מקטטות ואדי אלכוהול, כאשר הפריץ משך בחבל הזהב שהוצמד לצוואר הסוס, ובד בבד העניק לנסיך הסעודי מזוודה ענקית מלאה מטבעות זהב.

החגיגה נמשכה עד שעות הבוקר. הכל התפזרו לבתיהם, ולפתע כיסה חוורון קל את פניו המדושנות של הפריץ. "עתה, לאחר הפרסום הרב, לבטח ילטשו גנבים נאלחים את עיניהם אל האוצר היקר. ללא ספק", המשיכו המחשבות הקודרות לנקר במוחו, "ינצלו הללו את חשכת הליל כדי לבצע את זממם!"

◀

דף ט/א א"ר אלעזר גדול המעשה יותר מן העושה
הסגולה השמורה לגבאי הצדקה בלבד

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי רבי אלעזר אשר שיבח וקילס את גבאי הצדקה האוספים ממון כדי לפרנס את העניים, ואמר: **"גדול המְעֵשָׂה יותר מן העושה"**, היינו: גדול שכרו של גבאי הצדקה המשדל את התורם להוזיל מכספו לצדקה, משכרו של התורם עצמו. מפרשים ופוסקים רבים משווים את דברי רבי אלעזר בסוגייתנו לדברי רבי אבהו (סנהדרין צט/ב), האומר: **"כל המְעֵשָׂה את חבירו לדבר מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה"**, ומצביעים על סתירה, לכאורה, בין דבריהם, שכן, מדברי רבי אבהו משמע שאין שכרו של גבאי הצדקה גדול מזה של התורם, כי אם שווה לו.

שתי דרגות של שכר מצוות הצדקה: המהר"י קורקס (הלכות מתנות עניים, פרק י', הלכה ו', וכן ה"פרישה", יו"ד, סימן רמ"ט סעיף ה') מבאר, כי קיימות שתי דרגות שונות של נותני צדקה. אלו הנותנים מרצונם הטוב, זוכים לשכר רב ועצום, ואילו אחרים שצריך לשדלם ולהפציר בהם לתרום, זוכים לשכר גם הם, אלא שאין הוא מגיע לשכרם של המנדבים בטוב עין ובשמחה. ממילא, גבאי הצדקה ששידל אדם מסויים להוזיל מעות לצדקה "מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה" באופן המושלם, ואם כן שכרו של הגבאי גדול מזה של התורם ושוב אין כל סתירה בין דברי רבי אלעזר לדברי רבי אבהו. הגאון רבי יעקב עמדין גם כותב, שמלבד זאת זוכה הגבאי לשכר גדול משום שהוא מצטער ומתבזה כדי לאסוף מעות, וגדול צער הגוף מצער הפסד הממון. ה"חכמת אדם" (כלל קמ"ד, סעיף י"ד) מוסיף על כך, שגבאי הצדקה אף מקיים שתי מצוות, שהרי מלבד שהוא מביא מעות לעניים ומחיייה את נפשם, הוא גם מזכה את התורם במצוות צדקה. ה"חפץ חיים" ("אהבת חסד", חלק ב', ט"ז) מציין שגבאי הצדקה מתרים אנשים רבים ועל כן שכרו רב, משום המצוות הרבות שנופלות בחלקו.

האם כל אדם חייב להיות גבאי צדקה? בעל "נתיבות המשפט" (סימן ע"ב, ס"ק י"ט) מבאר, כי אמנם כל יהודי מחוייב במצוות הצדקה, אך מצוות זו אינה כוללת את החיוב לאסוף מעות מאחרים, אלא בית דין הוא הממונה על כך שכל ישראל יקיימו את מצוות הצדקה, ובמקרה הצורך הם ממנים אנשים מיוחדים שכופים על הצדקה את אותם שלא נתנו כפי יכולתם.

סגולה מיוחדת לגבאי צדקה: אולם אנשים אשר נדבה לבם לכתת את רגליהם ולהקדיש מזמנם לאיסוף מעות לצרכי עניים, מלבד הזכות הגדולה והמצוות הרבות שנופלות בחלקם, אף נזקפת לזכותם סגולה נדירה ומיוחדת במינה, כפי שכתב בעל "ערוך השולחן" (יו"ד, סימן רמ"ז, סעיף ה') שקבלה בידו שהאוסף צדקה כדי לפרנס עניים, מציל את יוצאי חלציו ואת הדורות הבאים אחריו מלחזר על הפתחים!

ענייני נשמות

מרת **טויבא ברמן** ע"ה
ב"ר אלעזר מאיר ז"ל
נלב' ע"ט ו' באלול תשמ"ט
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידנו
הר"ר **יעקב (זק) ברמן** ומשפ' שיחיו

ענייני נשמות

הקדושים
הרב **דוד יעקב הלוי אפלבוים** הי"ד
ובתו **נאוה** הי"ד
נלב' ע"י ג' באלול תשס"ג
תנצב"ה
הונצחו ע"י הר"ר **צבי ותמרה סנד** שיחיו - ירושלים

ענייני נשמות

מרת **צירל פולק** ע"ה
ב"ר יוסף הקש ז"ל
נלב' ע"י ג' באלול תשל"ח
תנצב"ה
הונצחה ע"י משפחות **פולק**, מי **זרוב וקרפין** שיחיו

הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מדגיש בספרו "מטה אפרים" (תכ"ז, ג), כי אמנם גדול שכרו של גבאי הצדקה שמשדל ומשכנע את בעלי הממון להוזיל מכיסם לצורכי העניים, אך עליו לעשות זאת בצנעה ולא בפרהסיה. בשל כך, הוא התריע בשער בת רבים אודות מנהג גבאי הצדקה בזמנו, שעמדו בשערי בתי הכנסיות בערב יום הכיפורים כדי להתרים אנשים, וכאשר נדמה היה להם שפלוגי אלמוני אינו תורם כפי הראוי לו, היו מבזים אותו ואומרים: "לאיש כמוך ראוי לתת יותר".

קופת החזנים: מעניין לציין, כי בתוך דבריו הוא גם מספר על מנהג החזנים בתקופתו, שהעמידו קופות לפני התפילה כדי שהמתפללים ישלשלו לתוכן מעות, וכך יהא לבו של החזן שלם להתפלל על הציבור. בעל "מטה אפרים" כותב, כי לדעתו ראוי לבטל מנהג זה לחלוטין, משום שהוא גורם לשנאה ולמרירות בלבו של החזן שלעיתים התאכזב מן הסכומים ששולשלו לקופתו, אך "כיון שנהגו כן, מי יפר!" ועל כן הוא הציע להנהיג, שהקופות יכוסו כך שהחזן לא יוכל להבחין כמה מעות שלשל כל אחד מן המתפללים...

דף ט/ב כל דיין שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם

כיצד נתנו יהודי הגולה שוחד לשופטים הנכרים?

איסור לקיחת שוחד על ידי הדיין מוכר לכולנו מן הפסוק (שמות כג/ח) "ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים", והנותן שוחד לדיין מכשילו באיסור ועובר על (ויקרא ט/יד) "ולפני עור לא תתן מכשל". הגמרא בסוגייתנו אף מוסיפה על כך את דברי רבי יצחק, ש"כל דיין שנוטל שחד מביא חמה עזה לעולם".

פוסקים רבים נדרשו לדון בשאלה רגישה שנכפתה על היהודים בדורות עברו, בשהייתם בגלות בין אומות העולם. לא פעם יהודי שנתבע למשפט על ידי נכרי חש כי אם לא ישחד את השופט הנכרי, לא יפסוק הלה כפי האמת, אלא יצדיק את בן אומתו הנכרי. האם בנתינת שוחד זו עבר היהודי על איסור?

איסור שוחד של שופט גוי, אינו זהה לזה של דיין יהודי: מדברי חלק מן הפוסקים עולה, כי ישנו חילוק מהותי בין איסור נטילת שוחד המוטל על דיין יהודי, לאיסור המוטל על שופט נכרי. כלומר: ברור לכל כי גם הנכרים מצווים להוציא משפט צדק ולא להטות את הדין. אולם דין התורה שהדיין היהודי לא יטול שוחד, אינו נובע מחמת החשש שמא נטילת השוחד תגרום לו לעוות את הדין, אלא איסור זה עומד בפני עצמו בכל מצב, גם אם ברור לכל שהדין לא יתעוות עקב נטילת השוחד. לעומת זאת, האיסור שמוטל על שופט נכרי ליטול שוחד, אינו אלא מחמת החשש שמא נטילת השוחד תגרום לו להטות את הדין ולפסוק שלא כפי האמת. מעתה, אם היהודי משוכנע שהצדק איתו, לא זו בלבד שאינו עובר על איסור, שהרי בנתינת השוחד אינו גורם לעיוות הדין אלא להוצאת האמת לאור, אלא הוא גם מטיב בכך עם השופט הנכרי, שלא יעבור על איסור בשפיטה מעוותת (עיין "חוות יאיר", סימן קל"ו, וב"תומים" סימן ט').

אמנם, מן הראוי לציין, כי ה"מנחת חינוך" (מצווה פ"ג) וה"דברי משפט" (שם) אינם מסכימים עם דעה זו, ולדעתם אין כל הבדל בין איסור שוחד המוטל על דיין יהודי לאיסור שוחד המוטל על שופט נכרי. מכל מקום, כותב ה"חתם סופר" (שו"ת, חלק ו' סימן י"ד), מותר לתת שוחד לשופט נכרי כדי לאזן את דעתו הנוטה לטובת אחד הצדדים. ואדרבה, אין כל איסור לעשות זאת, משום שבכך מצילים אותו מן האיסור לעוות משפט צדק.

שאלת הדוכס קארל לודוויג: בקשר לכך מעניין לציין, שרבי חיים יאיר בכרך, בעל "חוות יאיר", מביא בספרו דו שיח מרתק בין גיסו, רב איצק, אב בית הדין של קהילת מנהיים שבגרמניה, לבין הדוכס קארל לודוויג, שה"חוות יאיר" מכנהו: "המופלג בחכמה, משתעשע לפרקים בגיסי הנזכר בדברים שכליים". יום אחד הציג הדוכס שאלה מביכה למדי בפני ידידו הדיין. הדוכס טען כי ידוע לו ממקורות מהימנים ביותר, שלא מעט יהודים משלשלים כספי שוחד לידי שופטים נכרים שבפניהם הם מתדיינים. הדוכס פרט את הנתונים בפני הדיין והציב בפניו אתגר להסביר לו כיצד הם נוהגים שלא כאמור בתורה.

רבה של מנהיים לא היה מעוניין להשיב לו נכוחה, כי זוהי האפשרות היחידה העומדת בפני היהודים האומללים להנצל מידם הרשעה של השופטים האנטישמיים. לפיכך, הוא השיב לו, כי אין כוונתם להטות את הדין, אלא מאחר שבאופן טבעי השופט חש קרבה לנכרי המתדיין עם היהודי, על היהודי לאזן את המצב על ידי נתינת מעות.

איזון דעתו של השופט הנכבד: אולם קארל לודוויג לא הרפה ושאל: "מה יענה כבוד הרב על מקרים שבהם יהודי נותן שוחד לשופט גם כאשר הצד השני למשפט יהודי הוא?" השיב לו הרב: "מאחר שהשופט כבר מורגל לקבל שוחד, כל צד בטוח שרעהו שיחד את השופט, ושוב עליו לאזן את דעת השופט הנכבד..."

לקראת שעות הערב הופיע מיודענו בחברת כפרי עצום ממדים שיועד לתפקיד המכובד של שומר הסוס. בעוד השניים פוסעים לעבר הניסך, לא חדל הפריץ להביע את חששותיו, כי למרות הכל יצליחו גנבים להערים ולגנוב את הסוס, ובתוך כך גם את יתר הסוסים שבאורווה.

חבריזו של פריץ זה נהגו לומר עליו, כי "הוא פקח גדול. ההוכחה לכך הינה שהוא מסתדר יפה עם כל כך מעט שכל... וכך ייעץ הפריץ לשומר "כדי שלא תיידם על משמרתך, תהרהר בחקירות פילוסופיות עמוקות, אשר ירכזו את מחשבתך ולא יתנו לקורי השינה אחיזה בעיניך". השומר הנהן בראשו הגדול להסכמה, בעוד הפריץ מביט בחשש לעיניו המעוגלות, "שמא אינו יודע כלל להרהר. מה יהא?" **חצות** לילה. עיני השומר עצומות למחצה וראשו קודח. הוא אינו מוצא דבר מה לחשוב עליו. שעות מספר שהוא מאובן על מקומו, מצבט את אפו כגדולי המלומדים, ואף לא זמזום של חקירה הגונה חולף בראשו. לפתע אורו עיניו. הירה, הוא שנתן את ההשראה. עיניו הלאות הביטו זמן רב בירח העגול והמלא ומוחו נמלא במחשבות על עיגולים ועל סיבובים ובעצם על כל דבר מה עגול שהוא הכיר, וכך נולדה חקירתו הראשונה.

אותה שעה נייער הפריץ מתוך חלום ביעותים, סוסו היקר נאכל בידי כלבי פרא. חיש מהר חבש את פוזמקאותיו וגרר את רגליו אל החצר. לאשרו לא היה קץ. השומר ישב על משמרתו עירני לחלוטין, מרוכז כולו בעניין עמוק. **מרוצה** מעצמו, נייער הפריץ בטפיחת כתף הגונה "במה אתה מהרהר, אחא?"

פקח הלה את עיניו, תלש עצמו מהרהורי ונענה: "מהרהר אני בשאלה עמוקה. כאשר נועצים מסמר בקיר, הוא יוצר חור עגול. לאן נעלם השטח שלתוכו חוד המסמר? הלא בליטה אינה נוצרת בצד האחר של הקיר, והאבן שמילאה את מקום החור לא ברחה החוצה שהרי המסמר סוגר עליה. לאן אם כן נעלם אותו נפח???" הקשה השומר בייאוש ושב להרהרו, בעוד הפריץ מעודדו, "יפה אתה מהרהר, המשך בכך".

פני השומר כבר אדמו ממאמץ. מעולם לא חשב כל כך הרבה, אבל מה לא עושים בשביל פרנסה. סיים להרהר על המסמר, שינה תנוחה מול הירח והחל להרהר בנושא חדש, וכך מצאו הפריץ, שלא מצא תנומה לעיניו, כשעיניו האחת עצומה וזולתה ממצמצת באפילה לתוך כף ידו שעשאה כשפופרת דקה.

חבט הפריץ בקדקדו של השומר הפילוסוף ושאלו: "ובמה אתה עוסק כעת?" "ובכך", ענה הלה, "אני תמה, אם בן אדם יעצום עין אחת, יעגל את כף ידו ויציץ בה בעינו השנייה האם...". "נהדר", טעמו הפריץ בקוצר רוח, "המשך כך", ושב למיטתו. עם דמדומי הזריחה, פסע הפריץ מעדנות במשעולי טירתו. סכנת הלילה הראשון כמעט חלפה עברה לה. השומר נותר ער, ובמחשבתו בירך פריצו את עצמו על הצלחתו המשנית להפוך איכר פשוט לאדם חושב ומשכיל בין לילה.

"נו, פילוסוף", הקפיצו הפריץ, "על מה אתה מהרהר כעת?". "אה" נזדקף השומר העמקן, "אולי אתה יודע, כאשר אוכלים כעך (בייגלה), אין אוכלים כי אם את העיגול שסביב החור. אם כן, לאן נעלם החור בעצמו?" סיים השומר העמקן בנימה גאוונית מעט, כששאלתו החכמה נותרה תלויה באוויר.

לא עברה אלא כמחצית השעה והפריץ אשר כה התענג על דברי חכמתו של השומר, נפנה שוב לעמדת השמירה כדי ללקט פנינים נוספות ובעוד קרני השמש הראשונות זורחות באור יקרות על פניו של הפריץ המאושר באדם, ליהג השומר: "מהרהר אנוכי בשאלה העמוקה הבאה: הלא האורווה מוקפת חומה עגולה הסוגרת על הסוסים סביב, סביב. ובנוסף לכך, אני ושב בפתח שומר. לאן, אם כן, נעלמו הסוסים???" **לאן נעלמו הסוסים???** צווח הפריץ בקול ניחר על השומר שכבר היה עסוק בחיפושים אחר שאלה נוספות...

★ ★ ★

דף יב/א מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים
נבואה נמסרה לשוטים ולקטנים - כיצד ומדוע?

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי רבי אבדימי דמן חיפה, כי מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים אך לא ניטלה מן החכמים. רש"י מפרש (ד"ה "הכי"), שלמרות שהנבואה ניטלה מן הנביאים שאינם חכמים, היא לא ניטלה מן החכמים. למקרא פירושו צצה ועולה השאלה, כפי שמקשה הרמב"ן בסוגייתנו, הרי שנינו במסכת נדרים (לח/א) כי יש מספר תנאים להכשרת אדם לקבלת נבואה, ביניהם - שיהא חכם. אם החכמה היא תנאי בסיסי להשגת הנבואה, מה כוונת רב אבדימי שהנבואה ניטלה מן הנביאים אך מן החכמים לא ניטלה. וכי הנביאים לא חכמים היו? הרי החכמים הם הם הנביאים! במאמר שלפנינו נעסוק בנושא זה, וכמו כן בדברי רבי יוחנן המובאים בסוגייתנו: "מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות". מדוע? עקב קושייתו על רש"י מבאר הרמב"ן את דברי סוגייתנו באופן אחר. "החתם סופר" (בסוגייתנו) מפרש את דבריו העמוקים, ולשם כך הוא מקדים, כי הנביא הנבחר על ידי הקב"ה אינו אלא חכם גדול ומובחר מכל החכמים שבדורו, עד שאת עיקר הנבואה הוא משיג על ידי חכמתו. זוהי דרגה המכונה "רוח הקודש". מכאן ואילך, מנקודה זו בה מגבלות השכל האנושי אינן מאפשרות לחכם להעפיל לפסגות גבוהות יותר, משפיע לו הקב"ה את המשך הדברים מן השמים וזוהי דרגת ה"נבואה". משחרב בית המקדש, אומר הרמב"ן, ניטלה מעם ישראל הזכות לנביאים אשר יושפעו משמים ונבואות אשר הן מעבר לכח השגתם, אך "מן החכמים לא ניטלה" - השלב הראשון של הנבואה, רוח הקודש, המושג על ידי חכמת התורה, לא ניטל מן החכמים.

אכן, ידוע על רבים מרבנותינו גדולי הדורות אשר נסתייעו ברוח הקודש. לדוגמה נציין את דברי בעלי התוספות (מנחות, קט/ב, ד"ה "בתחילה"), שכתבו על רבי קלונימוס: "ושלשה דברים הגיה כמפי נבואה בשעת פטירתו". מפורסמים גם דברי הרשב"ד שכתב (הלכות לולב פרק ח' הלכה ה'): "כבר הופיע רוח הקודש בבית מדרשו מכמה שנים". גם בדורות מאוחרים יותר ידוע על גדולי ישראל, שדבריהם נאמרו ברוח הקודש [עיין בספר "דרך ה'" לרמח"ל, חלק ג', פרק ג', שביאר שיש דרגות רבות ברוח הקודש, וכמו כן מבאר את החילוק שבין רוח הקודש לנבואה].

נבואת השוטים והקטנים מקורה מן השדים: מכל מקום, מאחר שהנבואה מוכרחה להתגלות בכל דור, ומאידך גיסא אין אנו ראוים להתוודע לה, אומר רבי יוחנן, כי דרגת ה"נבואה" הגבוהה מדרגת "רוח הקודש", נמסרה על ידי הקב"ה לאלה אשר העם לא יאמין לנבואתם. מתוך אותם שהעם אינו נוטה להאמין לדבריהם נבחרו הקטנים והשוטים משום שפיהם טהור ונקי מכל חטא ועוון ("עיניים למשפט" בסוגייתנו). אולם יש לציין את דברי המהרש"א בסוגייתנו, הסובר, שהנבואה שנמסרה לקטנים ולשוטים אינה אלא על ידי שדים, ולא נובעת ממקור קדוש.

חובת הציות לגדולי האומה: הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א כותב בספרו "ארחות ישר" (פרק כ"ו), כי העובדה שלאחר חורבן בית המקדש לא תמשיך דרגת ה"נבואה", וחכמת התורה בלבד היא שתנחה את העם, נרמזה גם בהפטרות "שבת הגדול", הלא היא נבואתו האחרונה של מלאכי, שהיה הנביא האחרון (מלאכי ג/כב): "זכרו תורת משה עבדי... הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה'". הנביא מנחה את עם ישראל ומודיע לו, שדרגת הנבואה תעדר מקרבנו, עד אשר יבוא אליהו הנביא לפני ביאת המשיח. לפיכך, פונה הנביא אל העם "זכרו תורת משה עבדי", הסכיתו אל החכמים גדולי התורה, זוכרי תורת משה, שמכח גייעתם בתורה הקדושה זוכים לרוח הקודש, הם אשר ינווטכם עד ביאת הגואל.

דף יד/א אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על הקיפו

חיתוך שולי יריעות של ספר תורה כבד כדי להפחית ממשקלו

בבתי כנסיות רבים נמצאים ספרי תורה עתיקים שנכתבו לפני דורות רבים. חלק נכבד מספרי התורה הללו כבדים מאד משום שהם נכתבו על קלף עבה, וטרחה רבה כרוכה בהוצאתם מן הארון ובהגבתם. לפני שנים רבות הגה גבאי בית כנסת רעיון מעניין - לחתוך את שולי הגליונות של ספרי התורה כדי להמעיט מכוּבד משקלם. המהר"ם פדואה (ש"ת, סימן פ"ד) הגיב בחריפות על רעיון זה וכתב: "וסברת הסופר שאומר שזה הוא הדור לה להקל משאה, סברת כרס הוא". זאת, משום ש"אין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה", כפי שאף אסור לכתוב מזוזה על קלף של ספר תורה שנפסל ("שולחן ערוך", סימן ר"צ סעיף א'), כל שכן שאין לחתוך את הקלף ולגנוזו ובכך להורידו מקדושתו.

המהר"ם פדואה מביא ראיה לדבריו מסוגייתנו בה מבואר שיש לכתוב את ספר התורה בהידור ובנוי ולשם כך על הסופר לוודא שארכו של ספר התורה יהיה זהה להקיפו כאשר הוא גלול. בדיקת מידותיו של הספר נעשית באופן פשוט, כפי שכתב רש"י (ד"ה "לא אורכו יותר על הקיפו"): מסובבים חוט סביב ספר התורה (כמו בגלילה), וכעת יש לבדוק שגם אורכו של ספר התורה הגלול, הוא כאורכו של החוט שנגלל סביב ספר התורה ומקיפו. הגמרא מוסיפה ומציינת, שרב הונא ביקש לכתוב ספר תורה מהודר שארכו כהקיפו, אך מתוך **שבעים** ספרי תורה שכתב, עלה בידו ספר תורה אחד בלבד אשר ארכו היה כהקיפו.

לאן נעלמו הסוסים??? קרא רבי בונם מפשיסחא, שסיפר משל זה לתלמידיו.
לאן נעלמו הסוסים???

רבי בונם לא היה מספר סיפורים להנאתו. בכל מילה ואות מדבריו, הוא טמן מוסר השכל ולקח מאלף. יכול אדם לקבע בליבו החלטה חשובה כי ברצונו לעשות דבר מה טוב; להשתתף בשיעור גמרא, לקבוע עיתים לתורה פעמיים ביום, או לעשות מעשים טובים אחרים. ברם, מן ההחלטה ועד הביצוע עלול לחלוף זמן רב מידי. האדם בודק בזהירות וחוקר בקפדנות את קצב ההתקדמות של מגיד השיעור, את רמת הלימוד ואת משך זמן השיעור, ובעודו שוקע בהרהורים, בחיפושים, במחשבות ובדיונים, חולף לו זמן יקר ערך. מספר "סוסים" בורחים מאורו. ברור, כי יש להקדיש זמן ומאמץ לבירור כל אלה. אולם, תחילה יש להצטרף לשיעור מיד עם קבלת ההחלטה. להתחיל ללמוד. לבירורים, למחשבות ולהרהורים, יש די זמן לאחר מכן. בחלקו הראשון של חודש אלול, אין החלטה יפה מזו, של השתתפות בשיעורי תורה כדי להרבות זכויות.

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק, פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

הודעה חשובה ללומדי הדף היומי

ניתן להשיג את הספר

"דבר שמואל"

ביאורים, הערות וחיידושים

על סדר הדף היומי במסכת בבא בתרא

מאת הרב הגאון

רבי שמואל ברוך אליעזרוב זצ"ל

ניתן להשיג בטל. 03-7527707

הודעה חשובה ללומדי הדף היומי

זה עתה יצא לאור הספר

"דובר מציון"

חיידושים וביאורים בסוגיות הש"ס

סדרי נשים ונזיקין

מוהר"ר דוב בער אליעזרוב זצ"ל

איש ירושלים יליד חברון

ניתן להשיג בטל. 03-7527707

לעילוי נשמת

הר"ר משה פוטרמן MIKE FUTERMAN ז"ל

ב"ר פנחס ז"ל נלב"ע י"א באלול

תנצב"ה

הונצה ע"י

THE RIESCHER FAMILY - ארה"ב

לעילוי נשמת

מרת **לונה כהן** ע"ה

בת רחל ע"ה

נלב"ע י"ג באלול תשס"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה שיחי

לכאורה, שואל מהר"ם פדואה, מדוע לא הצליח רב הונא לעשות כן בכתיבת שישים ותשעה הספרים האחרים, הרי היתה לו אפשרות לכתוב על יריעות ארוכות ולאחר מכן לקצץ את שוליהן לפי הצורך, עד שאורך היריעות יהיה זהה להיקף ספר התורה? מוכח, איפוא, שאסור לחתוך את יריעות ספר התורה לאחר כתיבתו. ראייתו זו של המהר"ם פדואה, לכאורה, הינה ראייה ניצחת, אך הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל דוחה אותה בסברה מעניינת, אשר כדי להבינה תחילה עלינו לפרט הלכה קצרה מהלכות ספר תורה.

כאשר סופר סת"ם כותב ספר תורה, עליו להקפיד להותיר שוליים ריקים בראש הגליון ובתחתיתו, ולא למלא את הקלף בכתיבה מקצה לקצה. השיעור שיש להותיר הוא ג' אצבעות מעל הכתב וד' אצבעות מתחתיו (מנחות, ל/א; "שולחן ערוך", יו"ד, סימן רע"ג, סעיף א').

חישוב אורכו ורוחבו של ספר תורה: מעתה, אומר רבי שלמה קלוגר זצ"ל, חישוב ארכו של ספר התורה אינו נעשה לפי מלא ארכו של הקלף, אלא מודדים את הכתב ואת השוליים הנזקקים לו, היינו: שלש האצבעות שבראש העמוד וארבע האצבעות שבסופו, ואילו השוליים החלקים העודפים על הנדרש אינם נכללים בחישוב, כפי שאם סופר סת"ם יוסיף לספר תורה יריעות ריקות לאחר פרשת וזאת הברכה, לא יועיל הדבר להחשיב את ספר התורה כעבה יותר. לפיכך, גם אם היינו פוסקים שמותר לחתוך את שולי ספר התורה, לא היה בכך כדי להועיל לרב הונא... וממילא אין כל ראייה מסוגייתנו. הגדיל לחדש בעל שו"ת "משאת בנימין" (סימן ק) שכתב כי אין כל קדושה בשוליים העודפים בספר תורה, משום שכאמור, אין הם נדרשים לספר התורה ואינם משמשים אותו לכל צורך שהוא. לעומת זאת, השוליים שיש להותירם, היינו: ג' אצבעות מעל הכתב וד' אצבעות למטה, קדושים בקדושת ספר תורה, משום שבהעדרם ספר התורה פגום. למעשה, הורו הפוסקים רובם ככולם, כי שולי ספר התורה קדושים הם, וחלילה לקצץ ולחתוך בהם. המהר"ם מרוטנבורג (שו"ת, חלק ד, סימן אלף כ"ב) אף כתב, שהטילו "חרם שלא לקצץ גליון ספר אפילו כדי לכתוב עליו" ספר תורה אחר.

נסא דברכתא

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
 לראש הכולל למגידי שיעורים - אחה"צ
 הרה"ג ר' **פינחס משה לנדמן** שליט"א
 ומשפ' שיחיו
לרגל נישואי בתם עב"ג שיחיו
 יזכו לרוות רוב נחת דקדושה
 מהם ומכל יוצ"ח
בברכת התורה ולומדיה
 הנהלת "מאורות" אברכי הכולל

העלון יוצא לאור ע"י מאורות הדף היומי

משרד ראשי: רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)
 ת.ד. 471 בני-ברק
 P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL
 טל: 03-5775333
Main Office: Wagan street 1
 P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL
 tel: +972-3-5775333
 פקס: 03-7601020
 E-mail: meorot@meorot.co.il
 אימ"ל:

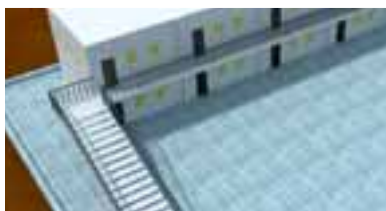
לתרומות והנצחות טל: 03-5775307
 מוקד ההזמנות 151-500-700

מאורות הדף היומי נראה אחרת

כולם שותפים

מתחילים את מסכת בבא-בתרא עם מאורות, ללימוד דף יומי בהיר, מבואר ומאור

46 בלבד

ליחידה, בקניה מרוכזת של 10 גמרות ויותר. המחיר לגמרא בודדת 49 ₪

מאורות ההלכה
 ללימוד יומי של הלכה למעשה
 הלכות סוכה, ירושה, דיני
 שכנים וקריאת התורה

הדפסה חדשה
 אותיות חדות ובהירות
 בכריכה מהודרת

איורים והדמיות
 המחשת הסוגיות הנלמדות
 באופן חדשני המקל על הלימוד

לפרטים: 1700-500-151

משרדי מאורות - בני ברק: ווגמן 1 פינת חתם סופר 5 ירושלים: שרי ישראל 14 אשדוד: חטיבת הנגב 37 רכסיים: הזית 7
 ובמוקדי המכירה בתאום מראש: מודעין עילית: משפ' פוליטנסקי, רח' קצות החושן 9 טל 08-9744274 אלעד: משפ' שטרייכר רח' בן עזיאל 28 03-9073145
בית שמש: משפ' משה רח' בן עזאי 20 טל 02-9921948 **ביתר:** משפ' נפחא רח' הרב צדקה 9 טל 02-5807511 **פתח תקוה:** משפ' אורלינסקי רח' אונטרמן 3 03-9341170
נתניה: משפ' ויינברג שד' בנימין 51 טל 09-8820971 **כרמיאל:** משפ' פורטנוי רח' נטיב הלוטוס 17 טל. 07-73009013